

مرکز مجاز امام صادق (ع)

اصول الفقه (عام و خاص)

اعتبارات ماهیت ۱

جلسه ۱۳۸

استاد نجار زاده

اعتبارات ماهیت:

وقتی ماهیت را با امری که از ذاتش خارج است قیاس می‌کنیم، سه اعتبار و لحاظ متصور است؛ مثل اینکه «رقبه» در وقتی که محکوم علیه به حکمی همچون وجوب عتق واقع می‌شود؛ در قیاسش به ایمان این سه اعتبار را دارد:

۱- ماهیت (مثل ماهیت رقبه) مشروط به آن امر خارج باشد و اصطلاحاً ماهیت را در این فرض، «ماهیت به شرط شیئی» گویند؛ چنانچه رقبه به شرط آن که مؤمن فرض شود، عتقش واجب و لازم باشد.

۲- ماهیت مشروط به عدم آن امر باشد و در اصطلاح، ماهیت را در این فرض، «ماهیت به شرط لا»

گویند؛ مثل این که قصر نماز بر مسافری واجب باشد که در سفرش مرتکب عصیان نگردد؛ پس عدم عصیان، به عنوان قید در موضوع حکم، اخذ و لحاظ شده است.

۳- ماهیت به وجود یا به عدم آن امر خارج، مشروط نباشد و در اصطلاح، به آن «ماهیت لا به شرط»

گویند؛ نظیر وجوب نماز بر انسان، به ملاحظه این که وی، شخص حرّ است؛ زیرا حرّیت در وجوب نماز بر انسان نه وجوداً و نه عدماً به عنوان قید و شرط ملاحظه نشده.

تذکر:

اعتبار سوّم را «لا بشرط قسمی» گویند، در مقابل «لا بشرط مقسمی»؛ که در آینده شرحش خواهد

آمد